

TREBALL DE RECERCA

GUIA DE L'ALUMNE/-A

INSTITUT GABRIEL FERRATER I SOLER

REUS

PROMOCIÓ 2015-2017

ÍNDIX:

1. ASPECTES GENERALS SOBRE EL TREBALL DE RECERCA	3
1.1. Calendari i planificació	3
1.2. Què és el treball de recerca	4
1.3. L'assessorament i el seguiment	4
1.4. Elecció del tema	5
2. TIPUS DE TREBALL	6
3. METODOLOGIA	6
3.1. Tècniques d'obtenció d'informació en una recerca	7
3.2. Les fonts d'informació	8
3.3. Adreces dels principals centres d'informació	9
4. ESTRUCTURACIÓ TREBALL	12
4.1. Estructura	
4.1.1. Portada	12
4.1.2. Índex	12
4.1.3. Introducció	12
4.1.4. Cos del treball	13
4.1.5. Conclusions	14
4.1.6. Bibliografia	14
4.1.6.1 Citacions dins del text	15
4.1.6.2 Citacions en l'apartat de bibliografia	15
4.1.7. Annexos	17
4.2. Deu errors metodològics molt comuns	17
5. PAUTES PRESENTACIÓ	18
6. EXPOSICIÓ ORAL	19
7. EL SEGUIMENT, LA SUPERVISIÓ I L'ORIENTACIÓ	20
8. L'AVAUACIÓ	21
9. BIBLIOGRAFIA	23

ASPECTES GENERALS SOBRE EL TREBALL DE RECERCA

1.1. Calendari i Planificació

Febrer Març 2016	<ul style="list-style-type: none"> • El tutor/-a del grup explica les característiques del treball de recerca. • Es reparteixen els temes proposats pels departaments. • Es passa una enquesta respecte a la tria del treball de recerca d'orientació acadèmica.
Abril Maig 2016	<ul style="list-style-type: none"> • S'adjudica el treball de recerca i el tutor/-a corresponent. • El procés d'elaboració del treball de recerca es recull en un dossier que pot trobar-se al web de l'institut. • Primera entrevista amb el tutor/-a assignat. • Es concreta l'àmbit del tema.
Juny 2016	<ul style="list-style-type: none"> • Última entrevista amb el tutor/-a abans de les vacances i planificació del treball durant l'estiu.
Setembre 2016	<ul style="list-style-type: none"> • Es reprenen les entrevistes amb el tutor/-a
Octubre Novembre 2016	<ul style="list-style-type: none"> • Elaboració i seguiment del treball en contacte amb el tutor/-a.
Desembre 2016	<ul style="list-style-type: none"> • (22-12-2106. 15:00h) Últim dia de lliurament del treball al tutor/-a: original, una còpia en paper que pot ser a dues cares i un CD o llapis de memòria. En cas de no trobar el tutor/-a s'ha de lliurar el treball a la direcció del centre (abans de les 15:00)
Gener 2017	<ul style="list-style-type: none"> • El treball original romandrà al centre i se'n retornarà la còpia. • Lectura dels treballs per part dels membres del tribunal. • Preparació del guió de l'exposició oral per part dels/de les alumnes. • Exposició oral del treball de recerca.
Febrer 2017	<ul style="list-style-type: none"> • Qualificació del treball. • Lliurament de notes. Reclamacions (dia de lliurament de notes i l'endemà).
Maig 2017	<ul style="list-style-type: none"> • Avaluació final
Juny 2017	<ul style="list-style-type: none"> • Avaluació extraordinària

1.2. Què és el treball de recerca

El treball de recerca és un treball d'investigació que ha de realitzar tot l'alumnat de batxillerat. Aquest treball:

- És una petita investigació.
- Pot estar emmarcat dins d'una matèria o pot ser interdisciplinari.
- Està dirigit per un professor/a - tutor/a.
- Equival a 2 crèdits i representa el 10% de la qualificació final del batxillerat.
- Es presenta per escrit i oralment.
- S'avalua tenint en compte l'actuació durant la realització del treball, l'informe escrit i la presentació oral.

Cada centre fa una proposta de treball al seu alumnat, organitza les tutories i estableix una normativa sobre el calendari, els criteris d'avaluació i la presentació.

1.3. L'assessorament i el seguiment del treball de recerca

El tutor/-a del grup té les següents funcions relatives al treball de recerca:

- Informar l'alumnat sobre què és el treball de recerca i quins són els seus objectius.
- Informar sobre la planificació i organització.
- Informar dels criteris d'avaluació.
- Informar dels aspectes generals a tenir en compte en l'elaboració: fonts d'informació, metodologia, estructura, pautes de redacció ...
- Assessorar l'alumnat en la tria del treball.
- Assignar els treballs de recerca amb la col·laboració dels departaments.

El tutor/-a del treball de recerca orientarà l'alumne/-a sobre quin és l'objectiu del treball i en farà el seguiment perquè l'alumne/-a utilitzi una metodologia apropiada que li permeti concloure'l de forma satisfactòria.

Les funcions es concreten:

- Tenir una informació inicial sobre l'alumnat a tutoritzar: interessos, capacitats, preferències.
- Exposar a l'alumnat quin és l'objectiu del treball de recerca i orientar-lo sobre el camí més factible.
- Donar informació sobre les fonts de documentació relatives al treball, i les primeres indicacions per abordar-lo.
- Fer el seguiment de forma periòdica, donant les indicacions que cregui oportunes, reconduir la metodologia quan calgui i assessorant sobre els problemes que vagin sorgint.
- Fer l'avaluació formativa del procés que ha fet l'alumne/-a i comunicar-ho als altres membres del tribunal d'avaluació.

1. 4. L'elecció del tema

L'elecció d'un tema per fer un treball de recerca és una activitat complexa, ja que comporta respondre dues preguntes: què es vol investigar i per què; és a dir, cal delimitar l'àrea de coneixement que es vol estudiar, el camp d'estudi, i què és el que interessa arribar a saber.

En plantejar-se l'elecció del tema, s'han de tenir en compte diverses consideracions:

- La relació de la recerca amb la modalitat de batxillerat, interessos, aficions, estudis posteriors...
- Quin aspecte interessa aprofundir, que hauria de ser adequat a la pròpia capacitat i preparació.
- Quant temps s'hi pot dedicar, és a dir, l'equilibri entre el temps de dedicació i la complexitat de la recerca.
- Quins coneixements es tenen sobre el tema, les fonts d'informació existents i la facilitat per accedir-hi.
- Què o qui pot ajudar.

Interessos, afinitats i possibilitats

• S'han de definir els interessos propis, allò que a cadascú se li dóna bé i, per últim, els límits propis (anàlisi personal i del context). La tria del tema ha de coincidir amb la intersecció d'aquests tres condicionants: ha d'interessar, s'ha de ser apte/a per a la tasca i s'ha de comptar amb les circumstàncies per fer-ho:

2. TIPUS DE TREBALL

- Un **treball bibliogràfic o de compilació** és el resultat d'haver revisat la variada bibliografia publicada sobre un tema de coneixement i interrelacionar-la de manera que el resultat sigui una visió general o concreta del tema escollit.
- Un **treball d'investigació** pretén ser una investigació original sobre un tema, és a dir, descobrir-ne alguna cosa nova.
- Un **projecte tecnològic** és la construcció o disseny d'un objecte, d'una aplicació, d'una instal·lació, d'un programa informàtic, d'una maqueta o d'un muntatge per tal de donar solució a una determinada necessitat.
- Un **treball de creació** tindria com objectiu final l'elaboració d'un text literari, un audiovisual, uns dibuixos, il·lustracions, ... i aniria acompanyat del treball previ i/o paral·lel de reflexió i documentació sobre el tema.

3. LA METODOLOGIA

Parlem una mica de com heu d'organitzar la feina; la primera paraula seria **mètode**, que vol dir simplement ordre, organització d'una sèrie d'accions per tal d'assolir un objectiu. Actuar amb mètode equival, doncs, a fer-ho ordenadament, a tenir ben clar on volem arribar, quins són els passos que donarem i com ho farem. És la idea fonamental sobre la qual es basa tot el procés.

També es pot dir, com a principi general, que cada treball té el seu mètode, les seves fórmules d'organització, la seva orientació singular. No hi ha un sistema o metodologia estàndard, un procediment vàlid per qualsevol tipus d'investigació, una "fórmula universal", si no és el fet de buscar l'especificitat més adequada a cada situació.

També t'ha de quedar clar que el camí previst moltes vegades s'haurà de modificar, amb més o menys intensitat, i reorientar de manera raonada cap a d'altres direccions. És molt difícil, per no dir impossible, que les previsions inicials (materialitzades en un primer guió) es compleixin sistemàticament una darrera l'altra sense cap alteració.

Saber adaptar-se a les noves circumstàncies, la capacitat de replantejar les situacions imprevistes i ser capaç de reestructurar, com a conseqüència lògica, el treball propi és un dels reptes que s'han d'afrontar. S'ha de tenir clar que el mètode no es pot considerar sinònim de rigidesa ni de criteri d'obcecació.

Finalment, és possible que els resultats que obtinguis en la teva recerca no siguin els que esperaves. En aquest cas, cal discutir en el propi treball si el mètode utilitzat era prou fiable, si hi pot haver alguna altra font d'errors o si, senzillament, hem de modificar les nostres hipòtesis inicials. El que **NO** s'ha de fer mai és falsejar o maquillar els resultats; fer-ho seria un frau i, quan es descobrís, ens desacreditaria totalment.

3.1. Tècniques d'obtenció d'informació en una recerca

En principi, una possible classificació d'aquestes tècniques podria ser la que ve donada per:

- a) **instruments de recerca** o tècniques quantitatives (són mitjans que el recercador elabora amb el propòsit de registrar la informació):
  - tests
  - proves
  - escales
  - qüestionaris
  - observació sistemàtica
  - registre d'experiments

- b) **estratègies de recerca** o tècniques qualitatives (són processos interactius entre el recercador i l'objecte de recerca):
  - entrevista
  - observació participant
  - observació no participant
  - anàlisi de textos o documents
  - estudis de casos
  - treball de camp

Hi ha diverses tècniques de cerca d'informació. Segons el tipus de recerca, s'utilitza l'una o l'altra o diverses en combinació. Les més habituals són:

- **Cerca experimental**
És el conjunt de mètodes i tècniques emprats per recollir informació d'un treball de tipus experimental. Cal decidir quines variables intervenen en el procés estudiat, quina de les variables interessa investigar (variable dependent), així com dissenyar un experiment per controlar la variació i dependència d'aquestes variables.

- **Cerca bibliogràfica i documental**
És la localització d'informació continguda en llibres, revistes generals o especialitzades, diaris, arxius, documents escrits o amb imatges en diferents suports (convencionals, TIC, MAV...). És una tècnica que s'utilitza en la realització de tots els treballs de recerca.

- **Cerca a Internet**
És l'exploració de recursos sobre qualsevol tema a través d'Internet. L'eina que s'utilitza en aquest tipus d'investigació és un cercador.

- **Observació artística o arquitectònica d'un disseny o instal·lació**
En tots aquests casos és convenient disposar d'un esquema pautat amb els factors que caldrà observar, analitzar, interpretar i valorar, tant des del punt de vista funcional com estètic o semiòtic.

- **Observació sociocultural**
És la més adequada per estudiar comportaments o esdeveniments socials. Aplica eines de recollida d'informació com les entrevistes, els qüestionaris, les enquestes o els registres d'observació.

3.2. Les fonts d'informació

Processos associats a la informació

Localització. On és la informació?

Obtenció. Com s'hi pot accedir?

Gestió. Com es pot processar?

Tractament. Què se'n fa?

Verificació. Quina és útil i fiable i quina no?

Referenciació. Com s'indica d'on prové?

Existeix una gran varietat de fonts de diverses característiques :

- **Fonts orals** : són relativament fiables quan es tracta de fets o situacions actuals. És convenient contrastar-les amb fonts escrites o bé orals de procedència diferent.
- **Fonts documentals** : són molt diverses (censos, registres parroquials, llibres de comptabilitat, legislació, pel·lícules, etc). Generalment es troben als arxius, aquests poden ser municipals, autonòmics, estatals, etc, o també especialitzats com per exemple les filmoteques.
- **Fonts periodístiques** : els diaris, les revistes i d'altres publicacions periòdiques permeten contrastar diverses opinions sobre un fet concret. Les podem trobar a les hemeroteques.
- **Fonts artístiques i arqueològiques** : reflecteixen la mentalitat d'un moment històric concret en un lloc determinat. Generalment es troben en museus i en excavacions.
- **Fonts bibliogràfiques** : són necessàries per conèixer l'amplitud i profunditat amb què s'ha tractat un tema determinat. És troben a les biblioteques.
- **Internet** : Hi trobem nombrosos recursos i documents sencers, oferts per universitats, organismes públics, empreses i individus; s'hi poden trobar, consultar i copiar diccionaris de tot tipus, enciclopèdies, il·lustracions, notícies o articles de diaris i revistes, textos literaris, etc

Marc habitual d'utilització

És habitual que les consultes bibliogràfiques, a causa del valor orientador i esclaridor que tenen, siguin un dels primers treballs que cal plantejar-se i realitzar. Una ullada inicial sobre aquest material permetrà de resituar la nostra feina en un moment previ a l'elaboració, quan encara s'estan recollint materials i no s'han concretat massa els aspectes teòrics (estructures de treball, guions...). Això no vol dir, és clar, que se suspengui radicalment tota consulta bibliogràfica en etapes intermèdies o posteriors.

El tutor/-a donarà referència d'aquelles publicacions que es poden considerar més bàsiques o més adients per trobar el que busquem.

Ignorar sistemàticament les aportacions d'altri és un error, però caure en l'altre extrem també té efectes nocius per al treball, el podria convertir en una mera còpia, amb la qual cosa quedarien fora molts dels objectius bàsics proposats.

És important ser selectiu en els textos escollits, cal fer la lectura amb rigor i un cert esperit crític, considerant que, encara que hagi estat escrit per algú que possiblement en sap més que nosaltres, hi ha opinions o valoracions en les quals intervenen molts factors (de coneixements de l'època, ideològics i fins i tot d'intencionalitats manifestes). És a dir, sobre un mateix tema dos especialistes poden discrepar i pot ser que cap dels dos no tingui raó.

Important

Mai es pot fer passar per pròpia la informació d'altri: el plagi és un delictes contra la propietat intel·lectual; això no vol dir que no es pugui fer servir, però sempre s'haurà de fer constar qui és l'autor/a de tot allò que no és nostre.

3.3. Adreces dels principals centres d'informació

Aquí tens alguna de les adreces que t'ajudaran a trobar la informació necessària per tal de fer el teu treball de recerca; de totes formes, pensa que serà el teu tutor/-a del treball qui t'orientarà en aquest sentit.

- Catàleg integrat biblioteques públiques: <http://elmeuargus.biblioteques.gencat.cat>
- Catàleg col·lectiu de les universitats de Catalunya: <http://www.ccuc.es>
- Catàleg URV: <http://cataleg.urv.cat>
- **Dialnet** : És una base de dades creada per la Universitat de La Rioja que conté el buidatge dels índexs de sumaris de la major part de les revistes científiques i humanístiques d'Espanya i Llatinoamèrica, incloent també llibres, tesis doctorals i altres tipus de documents. Es tracta d'un dels serveis de recerca més utilitzats en el món cultural hispà. Facilita, a més, l'accés a nombrosos continguts a text complet (uns 150.000 registres). <http://dialnet.unirioja.es>.

- **RACÓ** (Revistes Catalanes amb Accés Obert) S'hi poden consultar, en accés obert, els articles a text complet de 381 revistes científiques, culturals i erudites catalanes. <http://www.raco.cat/index.php/raco/index>
- **Idescat**: base de dades estadístiques de la Generalitat de Catalunya que conté estudis d'opinió i enquestes, així com dades estadístiques sobre societat, economia, educació, demografia i territori.
<http://www.idescat.net/cat/idescat/estudisopinio/estudisopinio.html>
- **Observatori Català de la joventut**: estadística oficial consistent en la recopilació de les dades bàsiques sobre la joventut provinents d'organismes de la Generalitat de Catalunya, d'estadístiques oficials o de bases de dades consolidades i de prestigi. Aquesta base de dades permet fer una anàlisi aprofundida sobre la situació i evolució de la realitat juvenil de Catalunya.
<http://www6.gencat.net/joventut/catala/sqj/observatori/estadis1.htm>
<http://www6.gencat.net/joventut/catala/sqj/observatori.htm>
- Web del Ministerio de Cultura amb enllaços a museus, arxius i biblioteques de l'estat:
http://www.cultura.mecd.es/jsp/plantillaAncho_wai.jsp?id=1&area=actividad
- Arxiu Nacional de Catalunya i Arxius Comarcals:
<http://cultura.gencat.net/anc/index.htm>
- Cercador d'arxius de Catalunya: <http://cultura.gencat.net/arxius/directori.asp>

Reus

- **Ajuntament de Reus**
Plaça Mercadal, 1
Tel. 977 759600
Web www.reus.cat
- **Biblioteca Central Xavier Amorós**
C/ de l'Escorxador, 1
43202 Reus
Tel. 977 01 00 25
A/e bcr@reus.net
Web <http://bcr.reus.cat>
- **Biblioteca Centre de Lectura de Reus**
Major, 15
43201 Reus
Tel. 977 773 112
A/e biblioteca@centrelectura.cat
Web: <http://www.centrelectura.cat>
- **Arxiu Comarcal del Baix Camp**
Carrer Sant Antoni Maria Claret, 3
43204 Reus (Baix Camp)
Tel. 977 01 00 54
A/e: acbaixcamp.cultura@gencat.cat
Web: <http://cultura.gencat.cat/arxius/acbc>
- **Museu d'Arqueologia Salvador Vilaseca. Museu d'Art i Història de Reus**
Plaça de la Llibertat, 13
43201 Reus (Baix Camp)
Tel. 977010662
A/a info.museus@reus.cat
Web: www.reus.cat/museus
- **Carrutxa. Biblioteca digital. Reus**
En conveni amb l'Institut Municipal d'Acció Cultural de Reus.
Espai dedicat a la publicació d'articles i treballs sobre patrimoni cultural. Està organitzada a partir de documents en format text i en format pdf, accessibles mitjançant una base de dades que permet consultes per autor, títol i temàtica.
Web: <http://www.carrutxa.org/biblioteca/>

Tarragona

- **Biblioteca Pública de Tarragona**
Fortuny, 30
43001 Tarragona
Tel. 977 24 03 31 - 977 24 05 44
A/e bptarragona.cultura@gencat.cat
Web <http://bibliotecatarragona.gencat.cat>
- **Biblioteca Hemeroteca Municipal**
Major, 39
43003 Tarragona
Tel. 977 25 18 61
A/e bhmt@tarragona.cat
Web <http://bibliotecaahemeroteca.tarragona.cat>
- **Museu Nacional Arqueològic de Tarragona Biblioteca**
Onze, 13
43001 Tarragona
Tel. 977 55 02 31
- **Hemeroteca Caixa de Tarragona**
Mossèn Ritort i Faust, 21
43002 Tarragona
Tel. 977 22 47 63 - 977 21 41 11
A/e hemeroteca@caixatarragona.es
Web <http://www.caixatarragona.es/hemeroteca>
- **Biblioteca del Museu d'Art Modern**
Santa Anna, 8
43003 Tarragona
Tel. 977 23 50 32
A/e mamt@altanet.org
Web <http://www.altanet.org/MAMT>
- **Arxiu Històric Arxidiocesà de l'Arquebisbat de Tarragona**
Carrer de Sant Pau, 2
Palau Arquebisbal
43003 Tarragona (Tarragonès)
Tel. 977 23 34 12
A/e arxiu.historic@arquebisbattarragona.cat
Web <http://arxiu.historic.arquebisbattarragona.cat>
- **Arxiu Històric de Tarragona**
Rambla Vella, 30
43003 Tarragona (Tarragonès)
Tel. 977 25 10 10
A/e aht.cultura@gencat.cat
Web <http://cultura.gencat.cat/arxius/aht/>
- **Arxiu Històric de la Ciutat de Tarragona**
Plaça de la Font, 1
43003 Tarragona (Tarragonès)
Tel. 977 29 61 00
A/e arxiu@tarragona.cat
Web <http://www.tarragona.cat>

Barcelona

- **Biblioteca de Catalunya**
C/ Hospital, 56
08001 Barcelona (Barcelonès)
Tel. 93 270 23 00
A/a bustia@bnc.cat
Web <http://www.bnc.cat>
- **Arxiu de la Corona d'Aragó**
Carrer dels Almogàvers, 77
08018 Barcelona (Barcelonès)
Tel. 93 485 43 18 i 93 485 42 85
A/a aca@mcu.es
Web <http://www.mcu.es/archivos/MC/ACA/index.html>
- **Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona**
Santa Llúcia, 1 -Casa de l'Ardiaca-
08002 Barcelona (Barcelonès)
Tel. 93 3181195
A/a arxiuhistoric@bcn.cat; bibliotecaarxiuhistoric@bcn.cat; hemerotecaarxiuhistoric@bcn.cat
Web <http://www.bcn.es/arxiu/arxiuhistoric/>

4. ESTRUCTURACIÓ DEL TREBALL

4.1. Estructura

4.1.1. Portada

La **portada** ha d'ocupar una pàgina sencera (la primera de l'informe) i ha de contenir la informació següent:

- Títol
- Autor/a (grup de classe)
- Tutor/-a del treball
- Data de presentació

4.1.2. Índex:

Ha de ser molt clar i molt detallat, ens ha de donar una idea global del contingut del treball per poder trobar-hi amb facilitat qualsevol element que interessi localitzar.

A l'índex hi ha de constar la introducció, tots els capítols i apartats, la conclusió, la bibliografia i els annexos.

De vegades, interessa adjuntar al final uns altres índexs més particulars que ajuden el lector a trobar paraules, noms propis o dates que apareixen al treball, aquests són:

- Índex alfabètic: és una llista al final del treball, ordenada alfabèticament, de persones, matèries i topònims que s'esmenten en el treball. Al costat de la referència s'hi ha de posar el número de la pàgina on apareix.
- Índex cronològic: és molt útil per als treballs de tipus històric, ja que és una llista en la qual es descriuen fets històrics.

4.1.3. Introducció:

Té una finalitat molt concreta. S'hi han d'explicar els objectius del treball i justificar-ne el perquè. S'hi ha de valorar l'estat actual de la qüestió tractada, justificar el mètode de treball emprat i els passos concrets que s'han seguit per a la recollida de dades prèvia a l'elaboració del treball, també s'hi pot incloure els models de recollida de dades (metodologia), i l'estructura general de l'obra, comentar-hi el perquè de la bibliografia escollida i/o altres fonts. També s'hi haurà de fer referència a les dificultats més significatives i com s'han afrontat.

Introducció : què vull fer?, què em proposo d'investigar i com?

- **Tema de recerca:**
  - ✓ Explicació del tema de recerca o problema que es vol abordar (justificació del títol).
  - ✓ Interès personal de la qüestió (com s'hi va arribar, motivació personal, etc.).
  - ✓ Interès objectiu o científic de la qüestió.
  - ✓ Procés que s'ha seguit fins arribar a acotar-lo definitivament (decisiones preses i el perquè).

- **Objectius del treball:** cal especificar els objectius, és a dir, descompondre el tema o problema general en tres o quatre aspectes concrets. Els objectius s'indiquen amb frases que comencin amb un verb com ara: *conèixer, saber, comprendre, analitzar, informar-me, buscar*, o similars. Per exemple, per abordar el problema del racisme a l'institut podríem establir els objectius següents: conèixer l'opinió de l'alumnat i el professorat sobre la presència d'immigrants a l'institut, conèixer els llocs de procedència dels immigrants que hi ha a l'institut, detectar actituds i conductes racistes dins de l'aula i fora de l'aula (pati, esports, etc.)...

- **Metodologia:** es tracta d'explicar quina estratègia metodològica es vol seguir. Bàsicament, cal justificar les fonts d'informació i els procediments de recerca, és a dir, quin tipus d'informació es busca, d'on i com s'obtindrà i què se'n vol fer (experiment, enquesta, recull de dades per observació, buidat d'arxius, hemeroteques, anàlisi d'obres artístiques o textos literaris, etc.).

- **Estructura del treball:** presentació i justificació de l'índex, és a dir, de les parts del treball i dels documents que s'hi trobaran (breu resum o presentació del contingut de cada apartat, annexos, etc.).

4.1.4. Cos del treball

El cos del treball té un caràcter específic, molt lligat a les característiques concretes que vulguem donar a la investigació, i per tant és difícil de generalitzar. L'alumne/-a s'haurà de posar d'acord amb el seu tutor/-a del treball. Així i tot, es poden plantejar algunes recomanacions. Per exemple:

- ✓ Els diversos capítols han de mantenir un cert grau d'equilibri quant a la seva extensió.
- ✓ Tots els apartats han de numerar-se segons els models d'esquema (1.- 1.1, 1.2 ....)
- ✓ Si es vol posar títol a cadascun dels capítols s'ha de procurar que sigui prou significatiu com el general del treball.
- ✓ També s'ha d'evitar la repetició de continguts.
- ✓ Totes les afirmacions han d'estar basades en raonaments o materials concrets. La base d'un treball de recerca és el rigor.
- ✓ Ha d'evitar-se el dogmatisme
- ✓ Les referències a d'altres autors, si es volen utilitzar literalment, han de ser breus per evitar la impressió de voler "omplir" paper i se n'ha de donar la referència bibliogràfica.
- ✓ S'ha d'intentar no apartar-se mai de l'índex.
- ✓ Cal no barrejar mai el que és el treball amb els annexos, aquests hauran d'anar sempre al final.

4.1.5. Conclusions

De la mateixa manera que començàvem el treball amb una introducció, l'acabem amb una conclusió.

Conclusions: què he fet?, fins on he arribat i per què?

Les conclusions tenen el caràcter d'un resum o síntesi de resultats en què s'espera que s'exposi sintèticament allò que s'ha fet i fins on s'ha arribat, però també és necessari fer una valoració del propi procés de recerca i analitzar les causes dels seus èxits, fracassos i limitacions. **Allò que és fonamental en les conclusions doncs, és que recullin els objectius que s'han proposat a la introducció, explicitant fins a quin punt s'han assolit i per què.** Aquestes són algunes de les qüestions que es poden abordar en l'apartat de conclusions:

- ✓ **Recull i presentació sintètica dels resultats obtinguts.**
- ✓ **Valoració dels resultats:** per què és important o significatiu allò que s'ha trobat o aconseguit?
- ✓ **Valoració de l'estratègia metodològica aplicada:** d'on es partia i on s'ha arribat?, s'ha pogut respondre satisfactòriament la pregunta inicial de forma completa o parcial?, s'han assolit els objectius proposats?, fins on s'ha arribat i per què?
- ✓ **Incidències:** imprevistos, obstacles i problemes que puguin haver aparegut durant la recerca, com han influït en el resultat i com s'han intentat resoldre.
- ✓ **Prospectiva:** com es podria prosseguir o refer la recerca per tal de millorar-la o fer-la avançar?
- ✓ **Valoració de tot el procés de recerca i del que s'ha après.**
- ✓ **Reflexió personal:** és desitjable també que es vagi una mica més enllà de la mera exposició objectiva de resultats, que s'entri en el terreny de la reflexió personal (possibles conseqüències pràctiques, implicacions generals i extrapolacions dels resultats obtinguts a d'altres àmbits, etc.). En aquest cas, és imprescindible explicitar que es tracta precisament de consideracions personals que no es desprenen directament dels resultats de la recerca.

4.1.6. Bibliografia i fonts d'informació

Quan es tracta d'escollir el tema de recerca, hem de pensar que és difícil aconseguir-ne un de radicalment inèdit; és molt probable que hi hagi un material escrit previ que, d'una forma més o menys directa, més o menys intensa o profunda, hagi tractat qüestions relatives al camí temàtic escollit.

Per tal que siguin rigorosos, els treballs científics han de citar tota la informació rellevant que no sigui original d'aquell treball, tant el material bibliogràfic (llibres, revistes), com el cartogràfic, vídeos, CD-ROM, l'obtingut per internet i les fonts orals. Pel que fa a internet, s'ha de tenir en compte que moltes fonts electròniques poden desaparèixer. Per aquesta raó, convé citar, sobretot, aquelles pàgines web signades. També és bo imprimir o desar el document consultat per tal d'acreditar que es tracta d'una font autèntica. Sobretot, rebutja informació de la qual no tinguis clara la font.

Us proposem l'estil **APA** (American Psychological Association), que fan servir la majoria d'universitats.

4.1.6.1 Citacions dins del text

Dins el text, les citacions s'introdueixen amb autor i any, de manera que quedi clar d'on prové aquella idea o dada. A l'apartat de bibliografia es posa la referència completa per tal que el lector pugui trobar el treball citat.

Segueix el format següent:

- Quan el treball és d'un sol autor, se cita l'autor i l'any:
(Smith, 1965)
- Quan són dos autors, els dos autors i l'any:
(Smith i Wenson, 1987)
- Quan són més de dos autors, se cita només el primer i s'afegeix et al. (= et alli, "i altres" en llatí):
(Smith et al., 1972)

Procura introduir les cites de manera natural dins el text, seguint el redactat, no acumulades al final de les frases. Fixa't que segons el redactat, en parèntesi s'hi posa l'autor i l'any, o només l'any:

Tal com proposa Allen (1997), ...

...tenen una edat corresponent a 25 ka BP (Lowe & Walker, 1997).

que segons Chorley et al. (1984), ...

Willis & Bennett (1994) consideren que....

Si se cita textualment, es posa la pàgina.

Williams afirma que "en comparar els desordres de la personalitat s'ha de tenir en compte l'edat del pacient" (Williams, 1995, p. 45)

4.1.6.2 Citacions en l'apartat de bibliografia

S'han d'incloure les referències bibliogràfiques completes per tal que el lector pugui trobar el treball citat. Algunes recomanacions generals són:

- Utilitza el terme **Bibliografia** com a títol si només has consultat material en suport paper bé siguin llibres, revistes o mapes.
- Utilitza el títol, **Referències o Fonts d'informació** si has consultat, a més, altres fonts d'informació. En aquest cas, especifica el suport en què es troben.
- Les referències han de ser completes: autor, any, títol, revista o llibre i pàgines. Posa el nom de la revista complet, sense abreujar.
- Ordena les referències alfabèticament pel primer autor. Quan citis diversos treballs d'un mateix autor, s'ordenen cronològicament, primer els treballs que signa sol, ordenats de més antic a més modern, i després els que té amb altres autors, ordenats alfabèticament pel segon autor, i cronològicament, si es repeteixen els autors.

Llibres

Cognoms, Nom o nom de l'entitat responsable. (any). Títol (en cursiva).
Lloc de publicació: Editorial.

Pujol, J. M., i Solà, J. (1995). *Ortotipografia: Manual de l'autor, l'autoeditor i el dissenyador gràfic* (3a ed.). Barcelona: Columna.

CRDOQ Priorat. (2011) *Priorat, Denominació d'Origen Qualificada*.
Torroja del Priorat

Lorenzo, Pedro, et al. (1999). *Drogodependencias: Farmacología, Patología, Psicología y Legislación*. Madrid: Editorial Médica.

TERMCAT, Centre de Terminologia. *Societat de la informació: noves tecnologies i Internet: diccionari terminològic*. (2000). Barcelona.

Alberich, Joan; Ros, Montserrat (1993). La transcripció dels noms propis grecs i llatins. Barcelona: Enciclopèdia Catalana ("Biblioteca Universitària", 13)

Publicacions

Cognoms, Nom o nom de l'entitat responsable. (Any). Títol publicació.
Editorial. Lloc publicació

Òmnium Cultural.(2006). *Escola Catalana*. núm. 435. Òmnium. Àrea d'Educació i Formació. Barcelona

Cognoms, Nom o nom de l'entitat responsable . (Any). Títol de l'article. Títol de la revista (en cursiva), número X, pàg. X. **Lloc de publicació**

MOLIST, Mercè. (2006). La blocosfera catalana. *Coneixement i Societat* .
núm. 10, 28-55. Barcelona

Articles de revistes electròniques

Autor de l'article, títol i subtítol de l'article, títol i subtítol de la revista, número de la publicació, data de publicació, DOI o URL (si l'article té DOI cal posar-lo, en cas de no tenir-ne es posarà l'adreça URL)

Bustelo Ruesta, C., i García-Morales Huidobro, E. (2000). La consultoria en organització de la informació. *El profesional de la información*, 9(9), 4- 10.
Recuperat 12 desembre 2000,
a <http://publishersnet.swets.nl/direct/issue?title=2246163>

Si la cita acaba amb un número doi o una adreça url, no poseu punt al final.

Pàgines web

Autor (si hi consta), títol i subtítol, adreça URL, data d'edició i/o consulta (recomanat).

L'Amic de Paper (2005). Servei de biblioteques escolars. Recuperat 4 de maig de 2007,des de <http://www.amicdepaper.org/>.

Pel·lícules, vídeos i DVD

Cognom productor, N. (productor), i Cognom director, N. (dir.). (any). Títol en cursiva [Tipus: Pel·lícula, Sèrie televisió, etc.]. País: Nom productora.

Kramer, Stanley (dir.). (2001). *Guess who's coming to dinner* [Pel·lícula cinematogràfica]. EUA: Columbia Tristar Home Entertainment.

4.1.7. Annexos

Un cop acabat el treball ens podem trobar amb una sèrie de materials, que, tot i no estar inclosos en el cos, poden ser útils. Aquests materials formen el que s'anomena annexos, que es col·loquen al final del treball després de la bibliografia.

Cal fer un índex dels diversos annexos que inclou el treball per poder-los numerar, i només s'hi ha de posar el material al qual ens hem referit en algun moment del treball.

Els annexos s'utilitzen per presentar:

- ✓ Material que no es pot col·locar en el nucli de l'informe a causa de les seves dimensions (plànols, dibuixos...) o de la seva naturalesa (vídeos, CD-ROM, DVD, etc.)
- ✓ Material complementari (detalls complets de procediments aplicats, demostracions matemàtiques, il·lustracions i taules) que en el nucli de l'informe alteraria la presentació lògica i ordenada del treball
- ✓ Documentació d'interès per al lector de l'informe i que no es cita a la llista de referència
- ✓ Descripció detallada d'equips o programes emprats

4. 2. Deu errors metodològics molt comuns

Segons el professor A. Piñero a "El treball de recerca, eines metodològiques 8"

1. Inadequació del problema escollit: l'alumne/-a escull un problema poc rellevant o un problema que el sobrepassa i el desborda des del punt de vista intel·lectual o pràctic.

2. Vaguetat en la delimitació del problema i els objectius: no queda prou ben delimitat el problema que l'alumne/-a es proposa d'abordar o no s'especifiquen prou bé els objectius concrets de la recerca.

3. Deficiències en l'elecció i disseny de la metodologia: manca d'una estratègia metodològica conscientment escollida i coherent, o bé l'estratègia metodològica escollida no és prou adequada o no ha estat aplicada amb el rigor necessari per tal d'abordar amb certes garanties d'èxit el problema escollit.

4. Deficiències en el marc teòric: l'alumne/-a no ha fet un esforç suficient per informar-se sobre els elements teòrics necessaris per poder interpretar la informació. No defineix ni acota els conceptes teòrics que utilitza o aplica models d'anàlisi poc aclarits i poc justificats.

5. Deficiències en el procés de recollida de dades: les dades recollides són molt parcials, pobres o poc rellevants. L'alumne/-a no ha fet un treball prou exhaustiu alhora de buscar dades pertinents i suficientment significatives.

6. Tractament poc acurat de la informació: es fa un tractament poc escrupolós de les dades quantitatives (gràfiques, taules de resultats estadístics, percentatges, etc.) o qualitatives (contingut d'entrevistes, treball amb els textos, etc.).

7. Manca de concordança entre les conclusions i els objectius: les conclusions no s'adeqüen als objectius proposats, l'alumne/-a no recull en les conclusions els objectius específics que s'havia proposat, o no és capaç de valorar en quin grau els ha pogut assolir i per què.

8. Irrellevància i pobresa de les conclusions: l'alumne/-a no extrau les conclusions que seria d'esperar a partir de la informació efectivament obtinguda o n'extrau conclusions poc significatives.

9. Conclusions injustificades: l'alumne/-a extrau conclusions excessivament generals, vagues o imprecises, o bé estableix conclusions gratuïtes sense aportar evidència suficient per tal de justificar-les.

10. Treball purament “enciclopèdic” o “bibliogràfic”: l'alumne/-a es limita a acumular, superposar i/o copiar informació (bibliogràfica o d'altres fonts), sense un treball de discriminació, interpretació, redacció.

5. PAUTES DE PRESENTACIÓ

- El treball s'ha de presentar imprès amb l'ordinador, per una cara, amb interlineat mínim o 1'5, text justificat i amb tipografia Arial 11. La còpia del treball es pot presentar a dues cares. S'ha de presentar també una còpia amb CD/DVD o un llapis de memòria USB.
- S'han de deixar els marges adequats. Es recomana: superior, 3cm; inferior, 2'5cm; esquerre, 3cm; dret, 2'5cm.
- Cada capítol ha de començar en pàgina nova.
- Les notes a peu de pàgina, els peus d'il·lustracions o gràfics i les citacions presentades en paràgraf a part s'han de distingir amb un cos de lletra més petit (de 9-10 punts).
- Cal separar amb una línia en blanc, després de punt i a part, els diferents paràgrafs del text. També es pot prescindir d'aquesta línia en blanc, però aleshores cada nou paràgraf comença amb la primera línia entrada dins del text: després d'haver fet unes cinc pulsacions.
- Els fulls DIN A4 han d'estar numerats.
- L'extensió no ha de superar els 50 fulls.
- Hi ha de figurar una portada i una contraportada.
- El treball s'ha de relligar o enquadernar.
- En cas d'algun treball específic que requereixi una altra presentació, les pautes de presentació final es concretaran amb el tutor/-a.

- En el Departament d'Educació Visual i Plàstica poden establir-se uns altres paràmetres de disseny i maquetació.
- Els annexos s'han de referenciar a l'índex i han d'anar clarament identificats amb les dades del treball, de manera que pugui vincular-s'hi inequívocament.

6. L'EXPOSICIÓ ORAL

- La presentació oral no ha de ser una lectura de les conclusions, sinó una exposició que tracti de fer una síntesi de tot el treball fet.
- Partirà d'un guió orientador fet de la manera més esquemàtica possible i basat en les parts considerades claus del treball:

Introducció: s'ha d'anunciar el tema, justificar-ne l'elecció i destacar-ne l'interès, la importància o l'actualitat; s'hi ha de presentar l'objectiu o la hipòtesi de partida i les grans línies del pla que seguiràs en l'exposició.

Desenvolupament: s'hi ha descriure sintèticament i de manera organitzada les etapes, els punts o apartats bàsics de la tasca de recerca, sense entrar en detalls secundaris.

Conclusió: S'hi ha de presentar un resum dels resultats del treball, comentats i relacionats amb la hipòtesi o objectiu plantejats en la introducció; s'hi ha d'esmentar les possibles insuficiències o obstacles detectats en el curs de la recerca i s'hi poden indicar nous camins d'investigació sobre la qüestió estudiada o sobre d'altres relacionades amb el mateix tema.

- Les característiques principals de l'exposició han de ser la claredat, la síntesi i el rigor.
- Cal parlar amb correcció i adequació lingüístiques.
- L'exposició no ha de ser gaire extensa, calcula uns 15 – 20 minuts.
- Es poden fer servir diversos recursos audiovisuals o tecnològics: La utilització de programes com Power Point és molt útil sempre que sigui realment un suport eficaç de l'exposició oral. És aconsellable que les diapositives continguin els conceptes bàsics per centrar l'atenció sobre els punts més importants, per a posar en evidència les dades més significatives que s'exposen així com mostrar fotografies, gràfics, taules... que es vulguin comentar. Fer-lo servir sense un treball previ i la supervisió del tutor/-a és innecessari i pot empobrir la presentació.

7. EL SEGUIMENT, LA SUPERVISIÓ I L'ORIENTACIÓ

Cal tenir clar que la finalitat principal d'aquest treball és l'aprenentatge d'una metodologia científica, molt usual i útil per als estudis posteriors a la universitat. Per tant, caldria valorar tant l'avaluació que reforci l'aprenentatge del procés, com el resultat final. Consisteix, doncs, a fer un seguiment del progrés de l'alumnat durant tot el procés d'investigació i d'aprenentatge, avaluant aquest procés i donant pautes per tal de millorar-lo.

- ✓ Per a valorar la capacitat d'**organització**: veure si porta els materials classificats i troba allò que se li demana.
- ✓ Per analitzar la capacitat de **planificació**: observar si seqüència correctament les accions, té previst format i estructura.
- ✓ Per a diagnosticar la capacitat d'**iniciativa**: mirar si aporta noves idees, solucions als problemes...
- ✓ Per a fer un seguiment de la **capacitat de treball**: veure si porta la feina al dia.
- ✓ Analitzar la capacitat d'**investigació**: veure si planteja objectius adients, troba materials pertinents (bibliografia, fonts...) i sap treure conclusions.
- ✓ Per a conèixer la capacitat de **síntesi**: comprovar si redacta amb ordre, incloent opinions pròpies i alienes, de manera argumentada i coherent, sense repeticions innecessàries ni juxtaposició d'idees.
- ✓ Per a detectar la capacitat d'**exposició**: comprovar si el text és clar i concís, si els materials auxiliars (gràfics, taules...) estan elaborats correctament.
- ✓ Per a valorar la capacitat de **diàleg**: comprovar si revisa els plantejaments després d'una observació que se li fa, si sap escoltar, si fa observacions...

SEGUIMENT

- Primera entrevista a l'últim trimestre de 1r de batxillerat. Abans de vacances s'ha de fer el tema per escrit i decidir el treball que s'ha de fer a l'estiu. Al setembre, revisió de la feina i enfocament definitiu. Hi ha un seguiment periòdic del tutor/-a, amb la freqüència que cregui convenient, tenint en compte que fóra bo almenys un contacte mensual.
- Durant el mes de novembre, repàs de l'estat dels treballs dels alumnes.
- **Si un alumne/-a no es posa en contacte amb el tutor/-a del treball, aquest ho ha de comunicar al tutor/-a del grup classe, tenint en compte que no mantenir un contacte periòdic, per tal que el tutor/-a pugui supervisar la feina que es va fent, és un motiu de suspendre el treball.**
- No s'acceptaran treballs que no hagin estat supervisats i dirigits pel tutor/-a.

8. L'AVALUACIÓ

L'avaluació va a càrrec d'un tribunal format pel tutor/-a i dos professors/-es de la mateixa matèria o afins.

Hi ha dos tipus d'avaluació: la formativa, que realitza el tutor/-a, i la sumativa que realitza el tribunal corresponent.

Els tribunals es constituïran a mitjans del segon trimestre, rebran el treball de recerca, i disposaran de dues setmanes per a la lectura i valoració. Passat aquest temps, els alumnes exposaran oralment el treball i el tribunal farà l'avaluació final, que serà comunicada al tutor/-a del grup.

Criteris d'avaluació

1. Quant al seguiment:
  - Procediments de recerca de la informació
  - L'ús dels recursos informàtics i d'altres
  - L'esforç, la responsabilitat i regularitat en la realització de les tasques proposades i planificades
  - La capacitat d'organitzar la feina, la planificació adequada a la cerca, creativitat, iniciativa i capacitat per resoldre els problemes que puguin plantejar-se
  - Presentació de l'esborrany de l'informe a mesura que es vagi desenvolupant a cada reunió amb el tutor/-a
2. Pel que fa al treball escrit:
  - Estructura del dossier (introducció, metodologia, resultats, conclusions, bibliografia, annexos)
  - Desenvolupament dels continguts de forma ordenada, lògica, clara.
  - Ús adequat de la llengua escrita. Adequació del llenguatge i vocabulari al tema estudiat
  - Capacitat d'anàlisi, síntesi i crítica dels resultats del propi treball
  - Capacitat d'extreure dades significatives per al desenvolupament del treball
3. Pel que fa a l'exposició oral:
  - La correcció, el vocabulari, la claredat... en l'exposició oral
  - La capacitat d'estructuració i de síntesi en l'exposició del tema
  - L'adequació de les respostes a les preguntes que es puguin plantejar
  - La durada
  - El material de suport

A més d'aquestes capacitats genèriques cal avaluar certes capacitats específiques, pròpies de cada tipus de treball seguint les indicacions dels departaments.

Procés	Avaluació	Valoració
Seguiment	Procediment de recerca d' informació	40 %
	Ús dels recursos	
	Esforç, responsabilitat i regularitat en les tasques	
	Capacitat d'organitzar i planificar	
	Creativitat, iniciativa i grau autonomia	
	Capacitat per resoldre problemes	
	Presentació esborrany	
Treball escrit	Estructura del dossier	45%
	Desenvolupament continguts	
	Ús llengua escrita	
	Capacitat d' anàlisi, síntesi i crítica	
	Capacitat d'extreure dades significatives	
Exposició oral	Correcció, vocabulari i claredat	15%
	Capacitat d'estructuració i síntesi	
	Adequació de les respostes a preguntes	
	Durada	
	Material de suport	

Recuperació del Treball de Recerca

Hi ha la possibilitat de recuperar el Treball de Recerca en una convocatòria durant el mes de maig (dates a concretar). El procés serà el mateix (treball escrit i exposició oral) tot i que es fomentarà el grau d'autonomia de l'alumne/-a. El tutor/-a donarà les instruccions pertinents d'aquells aspectes que cal modificar, ampliar, millorar..., però no en farà el seguiment periòdic. La nota màxima, en el cas que el treball es consideri aprovat, serà de 6.

9. BIBLIOGRAFIA

- Generalitat de Catalunya. Currículum i orientació Batxillerat. *El treball de recerca*. Recuperat 19 de febrer de 2013, des <http://www.xtec.cat/web/curriculum/batxillerat/treballrecerca>
- Generalitat de Catalunya. *El Treball de recerca*.. Recuperat 16 de febrer de 2013 des de <http://www.edu365.cat/batxillerat/recerca/index.htm>
- Generalitat de Catalunya. *Com es fa un treball de recerca*. Recuperat 16 de febrer de 2013 des de <http://www.edu365.cat/batxillerat/recerca/comfer/index.htm>
- ESPUNY, C., *et al. Sobreviure al treball de recerca*. Publicacions URV. Recuperat 12 de febrer 2013 des de http://www.urv.cat/media/upload/arxiu/campus_terres_ebre/sobreviure_al_treball_recerca.pdf
- Piñero, A. *Plantejament i estructura d'una recerca*. Recuperat 16 de febrer des de <http://phobos.xtec.cat/apinero1/>
- Fundació Ersília. Laboratori Comsoc. Recuperat 16 de febrer des de <http://www.edu365.com/aulanet/comsoc/treballsrecerca/index.htm>